

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

Проекте кытышканалары Россия Федерациясы Президентинин Север-Кавказ федеральнй округу толу эркинлик келечисини аппаратыны ич политика жаны бла департаментини таматасын орунбасары Алла Блазнова да алгышкыларды. Ол жаш адамгагы эм аланы аналарына Александр Хлопонини саламын келтиргени эмда бу проект кесине Север-Кавказ регионун башка республикаларында да кенж жер табарында ушанганын билдиргенди. Кьонакбайлыкча, ахшы тере жангырганына кыуанганын айтканды. «Ол бер ариу тереди эм

Проекте кытышкан жашла.

Ачык СЕЛЕСИШУ

«Сауутларын кююп, кеси ыразылыклары бла келгенге жумушаклык боллукду»

КЪМР-де ии ишени министри полицияны полковниги Сергей Васильев жашлары уллу аманлыкка этгенерине ишкерлик федеральнй илеуде болганын бер кыуангуну аналарын прибмъга алганды. Блайды сьз терроризм этгенине иослепринд барарды.

Тишируула министрге келесини жашларын тюзге санамагыранын, власты бла бирге республикада аманлык ише этип турганына кыуангырандан «кутаргыр» сыйгегенин айтканды. Аладан бирлери блай дегенди: «Мен жашым профессор, алим болуп кыуангуну эдим, аны уа мурдартыч излейди. Ала, адамлары елтюре, бизни да ала бл тенг жокъ этеали, керге келди».

Тышируула жаш адамгагы тюрлю-тюрлю жолла бла кеп ахы берликчи, тюзлук кочун кюреше чакырабыз деп, алынын право нызамга кыажу олегенерин жарсып айтканды. Алим-этнограф Аслан Ципинов КЪМР-ни баш муфтиги Анас Пшихачев, дагыда кеп башка мамыр гражданы не кюнчю елтрюлгенерин ким аныгытырдыкы жамаутах? Жыйылганга алай соруу-

лага кыпалый тюрлю жууп бериле билгендеди. Ала блай койосулукке, аланы жашлары да кытышканына инжилерине. Алай баллары алага жууашача, «уллу айткандан чыккыгыналды, ким не алында, анга ийанын кыпалганыча, тюзлук жолу болганыча» керюнгенерине не сьз. «Мен сизни анала болгангызын аныглайма, - дегенди министр. - Кесим да терг сабийни атасыма. Сизни болмуга душман да тошмесин, алай мен, ич ишени министрча, республиканы граждандарыны кюркыуу сукулларынын жалчытер, эркинликтерин кыоруулар кюнчю, битум мадарлары этерикме.

Сауутларын кююп, кеси ыразылыклары бла келгенге барысына да ишлери тюз эм тынгы тирилликтерине, аны бла бирге уа аланы праволары алжаусуз сакъланыркыларына сьз бергенди министр.

КЪМР-ни право нызамны сакълуу оргаларыны бир информация арасы.

Беш кюн - беш сагыат кибик

«Басият» ансамблин солистрери теспейдиле.

аны айнытырга керекди. Хар ким да бисин Север Кавказда кыпалый огурулу, бир бирини сыйгени, бир бирге билеклиги, кыярчылык эте билген, адалла жашаганылары», дегенди. ООН-ну ЮНИСЕФ Сабий фонду Север Кавказда келечиси Рауль Де Торси да проектиге жетишилмеге санагында. «Кыпалый жаш адамгагы тыл жарык болганын керген. Сьзсюз, аланы араларында шуьлук кеп жыллага созулукчу», дегенди. Аны окомуну кер, проект башта республикада ол угай да, бирси кыралла да колго алса, бек ахшы боллукду. Ол мындан Орта Азияга кетерилери эсертти, бу иштин оюну анда да халар айтмай коймазлыгынын чертгенди. КЪМР-де иш-

кыонакга керекчи Ислам Унажов айтканды. «Баям, маманча ич кьонакбайлык кишиге да этиген болмаз, дегрим келеди. Мен турган юйор Кенжеда жашайды да, манга анда хар нени кергозгендиге, тараканы оюонд баргында, хар нени оюондон да аште-аште турганмы, аланы кергоге да этреден термилит турганмы, ол мурагыма да жеттени».

Нальчикин аймак жерлерине, культура эм солму паркга да барганыма. Бир кюн этген ашыркыларын кичини кюн бермендиге. Хар кюнчю да бир сейирлик азькыла бла сыйлагандыла. Энди Ислам да бизге келсе, бек ооориким», дегенди Заур.

Чечен Республикадан Тамарлан Орхановча кьонакбайлыкны Огары Малкьарда Асанлы Аслан этгенди. Тамарлан тапте турган беш кюнчю оюондон блай халарлаганды. «Манга бек иги тобегендиге. Кыпалагы элтгендиге, эрттеги элзени оюондон халарлагандыла. Аслан бла футбол ойнаргы да баргында, аны шуьлуклары бла да танышканам. Чирк кенге да барып, анда ишилке аштегындэ, суратха тошгенбиз.

Огары Малкьарда америкалы туристте бла да шагырейленгенбиз. Мен бек жаратканы элчи, таулану да, бизде алай зат кергок тойлосе. Аспаны мен бизге кьонакга чакырганыма. Мен аны ашыгып сакъларыкыма. Дагыда бир кыуангуну таулу сьзлөгю юйренгенме: «Кен ахшы болсун», «туз», «бал туз», «тохта», «кел бери», «сау бол», «сау кел». Малкьар тил-жегил, ариу тилди». Профладанча Иван Далев а Владикавказда Ахшарбек Хабевни он сабийли юйорюнде турганды. «Мен кесиме кеп шуьлук тапханма. Мындан ари бир шуьлук биз бла Интернет бла, телефон бла да байланышкы чуроттоп турлукбуз. Ахшарбекканы да битегу юйорлери бла бизге чакырганыма. Ала келирге сьз бер-

гендиге. Владикавказда болган кьорюнгенди ала маманча эрттегили, жангы жерлерин да кергозгендиге, суу бююкна элтгенди».

Бесланди 1-чи номерли школда «Милекени шахьарында» болганында, жирилери оюондон тугуырма, халкыгыызга, Кыярчы. Андан сора да, ала мени келесини жангы школларына элтип да кергозгендиге. Догерли ирогго бла, дагыда башка азькыла бла да сыйлагандыла», деп халарлаганды ол.

Огары Малкьарда Чочулыны Мухаммат а Ингушети Республикада жашаганын Ибрагим Ганиевич барганды. «Манга бек иги тобегендиге. Бек сыйла кьонакчына кергендиге, Галукча, дагыда аланы башка кеп тюрлю азькылары бла сыйлагандыла. Магас шахьарга черкеге да баргында. Кеп ариу заланы кергенбиз», деп халарлаганды Мухаммат.

Жашланы аналары уа бир ауздан: «Кьонакбайлыкка берилген кюнне бек аз эдиле. Бизде кьонакга болганында, аны бизи да жашларыбыздыла», дегендиге. Андан сора бир бирге саулга бергендиге.

Проекте кытышкан жашлага сертификатла, грамотала да берилгендиге, саулга ала ала аналары да тийишли болгандыла. Борис Паштов Рауль Де Торсиге КЪМР-ни Президенти атындан Бюрокору кыгыт бергенди. Проекте кытышкан районны келечилери да саулысы кыламыкыла. Залда отурган хар кимге да деп ол кюн жирилери, теспелуерин республикалы эм битуроросой мын конурсланы презарты Анди Баурьшова, Жанкыялы Элар, Аноз Томаев, Аноз Нагоев, «Басият» колгопту теспену ансамбли артистрери сауыга этгендиге.

ДАХТАЛНЫ Марзият. Суратланы автор алганды.

«Хар студентге энчи амал табаргыа керекди»

Ахыры. Алып 1-чи беттеди.

Ардаг-арха ол бери келген тыш кыраллык бла таулап барыу бла келенин кыпалмай. «Интурист» жиберип, кеп тыш кыраллада, алгыннгы Совет Союзу да аслам жерлеринде болады. Жолочулукка турист кыуангуну таматасын эм тылган чыккы этип да баргы турганды. Бир ауук заманын «АЛЕНТА» фирманы жолочулук жаны бла директору да болганды. Бусгактар уа Тюркелданын Зура Икусованы Север-Кавказ кырал институтунда студентлени немис тилден окутканды. Аны блай ушак этгендиге, усталгынынгы блай тер тюрлендирини нек кыюйдун деп сорган эдим.

Формуга кытышканла.

«Студентге бла уа келишаламысы, немис тилге юйренгерге оюнгене кепюндюм» - Студентле «сеирлик кыуангуну да. Аланы бирлери кыпалый окургыга, билим алырга, кепню билериге сюевдиге. Жарусыга: «Манга тыш кыралла тил неге керекди, мен артист боллукчым», деп оюм этгенге да бардыла. Кесими жаш заманым бла тегилшерим, бусгактарды тило арталдыга башка торлодо. Уллу ошлешти, насихат этип кыруу жогору. Хар бирине энчи амал тобеге керекди да, алай этгер кюрешеме. Институтта алагы хар не жаны бла да толуг оны куурапалдыла, ата-аналары да, кыскачыл болуп, бизе болушады.

«Энди уа не мурталарын бардыла? - Макканы келю кырууса да, туур-туру тохтамайды деп, эртеги айткундай, адам умутсуз болмайды. Ала талса, бек хыччун керюндеди. Келюнг колмесин, алай этреден бери мени бир муратым бар эди. Ол да неши денсег, Парижге баргырга. Энди макхангырга боллукчума, баргында, анда бир ненча кюн туруп, солуп кытайганам. Аны кеп ариу жерлеринде болганма. Зифелени башыны бек башына чыктырганды. Андан Париж кол азынганды керюндю».

«Сен анда болгы ушакса да? - Болмай, алай тиллени, турит кыуангуну башчы болу», жуйулгылым асыра ултудан жуу да керюнгендиге кезюм. Энди уа кесим тюрчю барганма.

«Ишден бок заманынгы уа кылай этюрдосе? - Тенглерин шуьхелери да кепди, ала бла тобеширге, халар айтырга алай кеп заманын болмайды. Институт жай айла да бизин тохтамайды, аны себели эрттегиликке кетеме, ингирикке кеп келеме.

ХОПАЛНЫ Марзият. Суратны автор алганды.

Формуга кытышканла.

бинети, бизнесменле, биз да кытышкан эдик, битуде да бирге 500 адам. Жыйылгуну уа жаш депутатла ачкан эдик, ол а эки кыраллы башчылары жаш тюрлю политикага уллу магына бергенерини, бизни башламчыларыбызга тынгылагыларын аналарны шагытканды.

«Жаш адамланы бир бирге жиберилуу халкыла аралы фонд уа Россия-Германия фонд (бу эки организация бири биринден башкадыла), бизни башламчыларыбызга, он болганыны кылар, жашауда бардырылыкдыла.

Форумун чеклеринде РФ-ни Правительствоосууну Председателин орунбасары Зубков, спорту, туризм эмда жаш тюрлю политика жаны бла министри орунбасары Ражнов эмда Германияны бир-бир министрлери бла да тобешген эдик. Ала да биз этген предложениелары жашауда бардырыкларына сьз бергендиге.

Башламчылыкты бла делегацияны аслам этгенди. Бирде немисиле окуму, бизни предложениеларыбыз жаны болуп, кьол кетюре эдиле. Жыйылгы уга 25 жыллары да толмаганы жашла бла кызыла кытышкандыла, болсада аланы политика да анылаулары болганын керюнюл турт эди. «Бу заманын ишине шуьдеху да тапхан болурса? - Хау, кепле бла танышканма. Сьз оюнчю, Россиядан Ганноверде Москвадан, Фразьндан, Марий-Элден, Чеченден, Санкт-Петербургдан, Хабаровскден эм башка региондан жаш депутатла жыйылган эдик. Биз мындан ары да бир бирлери бла байланышканы тас этмеге сьз бергенбиз. - Солуу заманынгы а болганымыды? - Бизге Ганноверде экскурсия кыргагандыла, андан сора да, кесибге сыйган жерге баргырга да эркин эдик. Ганноверини мени Нальчикке да ушактанын - ол бизни ара шахарыбыз жашаилди. Анда ухада итле, кишикле ахырга жокьула, тегергебашы таза, ариу. Орамда адамла бир бирлери-

«Студентле бла уа келишаламысы, немис тилге юйренгерге оюнгене кепюндюм» - Студентле «сеирлик кыуангуну да. Аланы бирлери кыпалый окургыга, билим алырга, кепню билериге сюевдиге. Жарусыга: «Манга тыш кыралла тил неге керекди, мен артист боллукчым», деп оюм этгенге да бардыла. Кесими жаш заманым бла тегилшерим, бусгактарды тило арталдыга башка торлодо. Уллу ошлешти, насихат этип кыруу жогору. Хар бирине энчи амал тобеге керекди да, алай этгер кюрешеме. Институтта алагы хар не жаны бла да толуг оны куурапалдыла, ата-аналары да, кыскачыл болуп, бизе болушады.

«Студентге бла уа келишаламысы, немис тилге юйренгерге оюнгене кепюндюм» - Студентле «сеирлик кыуангуну да. Аланы бирлери кыпалый окургыга, билим алырга, кепню билериге сюевдиге. Жарусыга: «Манга тыш кыралла тил неге керекди, мен артист боллукчым», деп оюм этгенге да бардыла. Кесими жаш заманым бла тегилшерим, бусгактарды тило арталдыга башка торлодо. Уллу ошлешти, насихат этип кыруу жогору. Хар бирине энчи амал тобеге керекди да, алай этгер кюрешеме. Институтта алагы хар не жаны бла да толуг оны куурапалдыла, ата-аналары да, кыскачыл болуп, бизе болушады.

Ушакны ТИКАЛАНЫ Фатима бардырганды.

Юйор

Черкесланы Роза Къашхаттауа эллие бек сойен адамдан бирди. Ол район болончида медестро болуп элли жыл ишленди, СССР-ни саулык саклаууу олтичигини, «Сыйлыкны Белгиси» орден бла саугаланганда, Къызыл Жорну гуманитарни ишине улуу къошумчулук этени ючюн Н.И. Пургов атлы орден берилгенди, урунуу ветеранды. Роза Исмаилова этет сабийи осыды.

Сабийлик

Роза Исмаилова битеу да таулу халкъ сый-намыс берген даражалы юйорден чыктыганды. Аны апасы аты айтылган Чабдарланы Солеменни. Ол революцияга дерри Турчиияда дин жаны бла бийик алпаганды. Францияда уа медицина жаны бла окуганды. Бетгал Калмык кыаты ауруп тешек болуп кыалганында,

га керекмейди, кёрюрсө, апылкъ тойлопюле-деген эди. Жыйлыуда бир бири ызындан школ тенгери кызгыз кыажа сюелгендеринде, аны эси аурган эди. Ксан-улуу кючю. Солеменни туудуклары Роза бла Хауа медеструла болгандыла. кёпчючюкю хатасындан бийик медицина билим алламал кыалганды. Болсада, тюз апталарына, халкъгыз кыулук этгенди.

Онган солгыз: Черкесланы Роза, аны баш иеси Черкесланы Исса къызчылары Лариса бла, Роза къарындашы Ибрагим кой бийеси бла.

Жамаатка къуллукъ эте

Черкесланы Роза ишленген кезинюнде.

аны алгыз юсюне Солемен сапганды. Совет власть къолайлыгыз илингенде, ол юйорден саклаганды. Алай Солемен ёлгенде, аны библиотекасын кюйдоргенди, жаш Исмаилны (Розаны атазы) битеу молкон сыйрып, орамгыз кыстагандыла. «Ол кезинде мени юйорден Дагыстанга кёчюрген эди, мени а Солеменни эйичи кой бийчеси Фергаланы Зулейха бла сауган эдим,- деп эгереди Роза Исмаилова. - Зулейханы кесини сабийи жокъ эди, мени бек сюе эди, тюз кёз алында ёсдоргенди. Арта юйорден Кёчюргенде кытайдыла да, элли кырайында юйюк ишлейди.»

Чабдарлары жагы властык къажау болмаганыкъызга, аланы алгынны кызыл жакылары бузулган эди. Розаны эгечи Хауа комсомолга киреде дегенде, аналары: «Ол сан-уруну жолу Роза Исмаилова Къыргыз Республикада Сузак районындада башлаганды. Анда аруу, иш кёлю кызыл Черкесланы Исса ёслегенди. Ол устас эди. «Жуукъ заманда аланы тойлары болады. Жарсыуыз, фахмулу педагог жашуудан замансыз кетгенди. Роза Исмаилованы бла Исса Барисовични эгиз жашчылары бар эдиле: Юра бла Гера. Ала школда да бирге окугандыла, музыханы да бир кибик сюе эдиле. Гараны жашуудан замансыз кетгени юйорге улуу къызчылык болганды. Алай жашуу уа тохтамайды. Тудуккъы Лейла бла Исмаилынны чекисиз къуандыра шолорда айымалы окуйдула. Юри Иссаевич сабийлеге музика дерле береди. Майи Иссаевич уа къашхатуу школунда да немис тилден устасы, Россейин билем беруюно олтичигини береди...»

лары Лариса Черкесланы Къашхаттауа ата юйерине кытайдыла, алай андагыла кетерге унамайдыла. Фатаралы жакы кетип, къырайлыгыз тошеди. Бир къауум жылдан жаш спецнаистеге эки отуру фатар бериледе, арта, этет сабийлери болгандан сора, аны юк отулууга алышдыла.

Сынаула

Бу юйорге кет торло заманлары болганды. Кызылары Ларисаны кёзлери кёрмей тохтаганды, сёзсюз, ата-ана да абырал амалсыз болган эдиле. Алай ол Лариса жангандан жашаргыз юйренилгенде, аны кой да, кеп жылпандан бери да Сокурланы Битеусорлык обществону къабарты-Малкбарда филиалны башчылык этип келеди.

Роза Исмаилованы бла Исса Барисовични эгиз жашчылары бар эдиле: Юра бла Гера. Ала школда да бирге окугандыла, музыханы да бир кибик сюе эдиле. Гараны жашуудан замансыз кетгени юйорге улуу къызчылык болганды.

Алай жашуу уа тохтамайды. Тудуккъы Лейла бла Исмаилынны чекисиз къуандыра шолорда айымалы окуйдула. Юри Иссаевич сабийлеге музика дерле береди. Майи Иссаевич уа къашхатуу школунда да немис тилден устасы, Россейин билем беруюно олтичигини береди...»

Жашуу барды... «Мен коллективни бек сюе эдим,- дейди ушагыбызны ахырында Роза Исмаилова. -Эки суратлагыз кырал башласам, жимликъларым тылмайды... Бу отузгилу тиришчюу иш кёлю адамлагыз халкъ ыразы болганы сейир тойюлдо. Исса Барисовичи бла Роза Исмаилованын сыйлыларын къашхатуучула бир заманда да унутуугъ тойюлдо. БАЙСЫЛАНЫ Марзипан.

КыМР-ий кыраллыгыны - 90-жыллыгына

Айтхылыкъ атчы

Урундуа иги жетишимле болургызлары ючюн бийик саугалагыз тийиши болуп, атлары чыкмаганынаны юсперинде эшшюсө, нечкыз биле бек кызыкни юсюбоздан, дергим келди. «Мен иги ишлесем, кыраилыкъ бай болукдуу, адамлары кылайлары кётюрюлюкю» - деп, ала, башхаланы кырайыла-ран эшшюсө, нечкыз биле бек кызыкни юсюбоздан, дергим келди. «Мен иги ишлесем, кыраилыкъ бай болукдуу, адамлары кылайлары кётюрюлюкю» - деп, ала, башхаланы кырайыла-ран эшшюсө, нечкыз биле бек кызыкни юсюбоздан, дергим келди. «Мен иги ишлесем, кыраилыкъ бай болукдуу, адамлары кылайлары кётюрюлюкю» - деп, ала, башхаланы кырайыла-ран эшшюсө, нечкыз биле бек кызыкни юсюбоздан, дергим келди.

1955 жылда Мусса, къалгын ол ийорюн жолун, Кавказгыз кёчюп келеди. Ол кете туруп, нёгерлери жылгын окуна этген эдиле. Аруу тили, ашыкы иши бла ол алай сюйорден эди кесин магъданычагыз.

Ленини орденни тийиши болган адам келе тургызны деп, ол заманда республиканын алай алай ушгыл адам кеси ишлеп салган суру эдинг. Мусса жылкыдан аны сайлап кесине ат этген эди. Сулуу - Къол позде бардырлан чариледе Шекер улуу алпын адам ётмамганды. Шекер барын да айта баргызны, алпын кеткенден сора да, аланы кесин боисудура, ала бла ишлей да билгенди. Мусса къалгын жылкыда жети жооз кыулары ат бар эди. Аланы аспамысы Бедик жылкыда кечир-диргенди. Бир жол да кютгенди.

Шекер улу эде ферма кыралганды да аны таматасы эти. Биргесин ишленген къауум жылкычы да болганды. Ала жыл сайын кеп тёпо алып тургыздыла. Ише болганды ахы кёрюмдулери ючюн район арада, Нальчикде да жылкычылары кутулчула магъданыла.

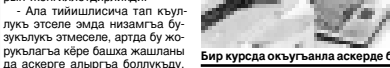
Къуандан да бошлады. Бийик саугалагыз тийиши болганы деп кесин бир да кётюрмей Мусса. Ол бютюнда кыаты ишлеп теберди.

Алай мамыр июле кепте созулмады. Улуу Ата журт улуу башлыгы, бир къауум аты жазып кетиледе. Андан болуп эди Мусса чариледе тухтан атны аты Орлик болганды. Аруу, къаратор ат. Терт алгы да тобуларына дерки алы, магълыла да аруу

СЫНАУ

Бир курслада окугунланы аскерге бир бёлюмлеге аллыкъдыла

Къоруулу министрствода сынау бардырадыла - техникумда бла вузулда бир курсда окугунла бир бёлюмде къуллукъ этерге болукдуула. Сынау эдиле аскерчи Москваны коллегия жерин бошагандан 250 адамны - авторлесарланы сайлап алдыла. Аланы Москва областын тийресинде къуллукъ этерге бир аскер бёлюмге жибергенди. Аны баш бирге бир курсда окугунланы бирге къуллукъ этерге кыоыгандыла. Москваны аскер комиссары Владимир Ренгаичини «Известиягыз» аныгъатханына кере, жыйындырууу башпай жорууу къуллукъ этерге баргунланы аскер жашауыгыз кесилери жарашдыруулары жингилеттирдикди.

Бир курсда окугунла аскерде бирге къуллукъ этерге сюерикдиле.

керде къуллукъ этерге барлыкъланы юлюшюну системасы алыкъ та жарашдырмаганын чырмау болады. Владимир Владимирович (Ренгаичини - «Известия») айтан зат, айкайда, бек амалат юлдою. Биз аны 1989 жылдан бери жетишюрге кюрешибиз. Алай, аны жашууда бардыр ючюн, къуллукъ этерге барлыкъланы жашы да тукуму, шарт халда билдирип тийиши аскер бёлюмге жибериге керекди. Сёз ючюн, офицерледе алай болады - ол неда бу офицер кылай аскер бёлюмге барлыкъланы юсюндөн буйрукъ барды. Къуллукъ этерге барлыкъланы уа алай системасы аны себепле флотда къуллукъ этерге сюйгеннен барысы да бирге жыйындырылган пункта жауу аскерлерден неда авиациядан «сатып алырга» келгенде алып кетерге болукдуула, - дегенди Мельникова «Известиягыз».

Ол айтанга кере, согдаат аналары комитетини иш практиканында бөлйил зат болганды. Москвада авиация институту бошаган двигателъ жаны бла спецалисти ВВС-де (Аскер хауа коюледе) къуллукъ этерге жиберир ючюн, ВВС-ни главному оюну керек болганды, ол а ны юсюнден анда керекли законисы бла авиация база тохташан аскер окуруну командуюнени билдирерге керек эди. - Бусагъатда компьютерле бла шартланы базасы бар эселе да, хар бирини да тукумунда кере юлюшюну кыруару бир торло проблемасы болмаганд кезинде, ол бек кыыйн системалды. Тюзюн айтсак, ишлерге киши да сюймеди, - деп аныгъатханы Мельникова. «Гражданин эм аскер» деген кымылгидуну координатор Сергей Кривенко «Известиягыз» аныгъатханына кере, аскерде къуллукъ этергенде тохташдырган къауумланы бёлюмлерин жыйындыруу жорууу аскерчилерге башчылык этмамал кырайгыз къоржулдуу, нег дегенде суауап кесин кылай жорюне, юрюне башчылык эти командирлеге кыыйн болукдуу. - Бир кезинде аскер бёлюмледе миллетле аралы къаууланы проблемасыни гиче аскер бёлюмден анда керекли законисы бла этерге келгеннен арасында миллетрге кере юлюшю бла мамаларгыз дегенле болгандыла. Насыхна аны киши да унамагунды. Бёлюмленни «кесирчилер» жыйындырууу жорууу аскерде пара низамгыз бузукълукъ этюно мамаларгыз тойюлдо. Быйлайда къуллукъ этерге алынганы жалаңда право статусу алышнырыуу болушурукъу, бир бирлерини араларында халпын келишим системалы кёююу андан да игиси уа - контракт бла къуллукъ этерге кёюу, - деп аныгъатханы Кривенко. «Къоруулу министрствода» «Известиягыз» аныгъатханына кере, сынау бийм беруюно регион органдары болушууклары бла бардырадыла: аскер комиссариат орта эм бийик билим берген окуу койлени кесирини окуулары бошаганды бир аскер бёлюмде къуллукъ этерге жибериге оюу этен башчылары бла бирге ишлейди. - Бирге жыйындырууу кезинюде кеп зат окууларын бошагунды ала алгун усталыгыз эмда ала регистрациа атлыген жерге кере болукдуу, нег дегенде бир курсда окугунланы жашауу башха-башха аскер комиссариатла да эселеде болууга болушукдуула. Ол а бир кибик къуулуны борчун кыыйнган айландырады, - деп аныгъатханы аскер ведомствону келечиси. «Известия» газет.

Экспертиза

Къюлан рейд

Ата журтну бахчаларындан Орамла харбыз тёбелден толгандыла, базарла да бахча байлыкълени кеп торлюссон сатыуу бла жорешиле. Къюландан келтирилгенди ала. Россейин юг регионларындамы, огуесе узакъ тыш къаралладанмы? Къоркъуусузулмадыла ала? Къалай айырыргыз болукдуу бек татыуларын?

«Россейин» газетаны корреспондентлери рынокада «къюлан рейд» бардыргандыла. - Эксперте алдаусыз айтханырына кере, Россейин ара эм юг районларына сатыуу этген жерини харбыла ата журтну бахчаларында - Астрахан, Волгоград, областыдан, Краснодар эм Ставрополь крайладан тапдырыладыла. Москвандан арлакълыз - Урал жанына уа харбыла Ара Азиядан келтириледи.

Аны да аныгъатханы - аланы Сибирге Азиядан келтирирге жууукдуу, къыйн да тойюлдо эм учуаду. Алай тойюл сөз, къалай аныгъатханы болукдуу Азиядан келтирилген харбыны килограммыны багысы Новосибирскде 15-18 сом болганды. Астрахандан келтирилген ир багысы уа бир бёлек сомга багыз болганды.

«Дуу жокъмдуу?» Роспотребсоюзну регион представителстволары юг районлада, Новосибирскде эм Пермьде да бахча байлыкълыз нитратлар мардадан кеп тойюлдоле деп бирча айтдыла, аны бла байламлы адамдан тарыгуула болмагандыла, анда-санда бек аз болмасы, адам ултанганды деген билдирюу да жокъду. Аш орунлары ауруганла бар эселе да, ала харбыз аша ауругангандыла. Харбыз, хуан сагыдуу бузукълукъ этилген шарт да жокъду.

Къюланды - бир багыз

Бек сейри уа неда десегиз августун аял жарымында башха-башха регионлада, харбыны эм хуанны ёсдорген жерледе да, аладан бир бёлек миномет узакълыкда болгын жерледе болуула, аныгъатханы билдиргенди. Килограмм харбыны багысы Аналада, Ростова, Москада, Новосибирскде, Пермьде да бир кибикди: 10-15 сом.

Дуу жокъмдуу?

Хуан уа - 15-30 сомду. Озгунъ жыл бла тенгештергенде багызла айтыра торленгенди. Кертими, мардадан озгана-агызганла уа бардыла. Сёз ючюн, Волгоград шибир харбыны килограммыны багысы жети-сегиз сомду, мындан ары уа учуз болукдуу дейди. Москада уа килограммы 57 сом турган харбыз да тойюлди, жууныны килограммы уа - 159 сомга окуна жетеди. Терле тюкюлене бла ара шахар:

«Къоруулу министрствода сынау бардырадыла - техникумда бла вузулда бир курсда окугунла бир бёлюмде къуллукъ этерге болукдуула. Сынау эдиле аскерчи Москваны коллегия жерин бошагандан 250 адамны - авторлесарланы сайлап алдыла. Аланы Москва областын тийресинде къуллукъ этерге бир аскер бёлюмге жибергенди. Аны баш бирге бир курсда окугунланы бирге къуллукъ этерге кыоыгандыла. Москваны аскер комиссары Владимир Ренгаичини «Известиягыз» аныгъатханына кере, жыйындырууу башпай жорууу къуллукъ этерге баргунланы аскер жашауыгыз кесилери жарашдыруулары жингилеттирдикди.

«Хуанлы ашаргыз харбыла, жангылардыла. Техника болуулагыз келишеди», - деп. Сатылгы харбыла бишгенле, жангы озюлгенле, саула, тазала, жарасызла болууга керектиле. Тыллары жыртыуула, тамгалары шарт кёрюнгенде болуула. Майыклары эм куйдылары кыруу болууга керектиле. Эттери бир бирден башка болуула да татыулары ботаника сортыны татыулары болууга да мийиктенгири ташчылары кырачыкыла неда саргыз бетти болууга керектиле. Кюу азгызы бла ургандан бишген харбы кытайлары май кылып тойюлдо, орта бармакны тырмагы бла урсagyзы а, тукъу «барбан тушу» этерге керекди. Хуанлыны кайдырлары багызла 7178-80 ГОСТ бла бериледи. «Хуанлы ашаргыз харбыла, жангылардыла. Техника болуулагыз келишеди», - деп. Ийиси, татыу ботаника сорты рынокчыла болууга керектиле, башка ийиси, башка торло татыу болмай. Урукълары жинги айырылгыз керектиле этинден.

ЖАШ ТЁЛЮБИЗ

«Баскетбол — мени жашоумду»

Бекпиляны Элдарын жашы Тамирлан баш тизет окутуучуларыбыз бир тайай заман мындан олгаш танышдырган дидик. Ол кезинде оналжылык спортчу баскетболда биринчи атапма эли эди - Саратову «Агдор» клубунда жеру этил эди баштаган эди. Тамирлан-эркин туугушунан спортну устасы, СССР-ни самбодан чемпиону Бекпиляны Азретин туугууду.

Аны көп торло клублада ойнарга чакырылганьгыа «Автодордан» кетер умулу алыкта жок-уу. Энта мыйжарам кыарында да, андан сора белгилу боллукду, ким биледи, баша клуфа көчөр эсем да, дейди. Болсада жаш МБА да ойнарга бек соседи, кертисин айтаанда, ол битеу баскетболчуланы да мураты болур.

Тамирлан туудукланы ара-сында не жаны бля да биринчиди, апласыны бля аммасыны ийынагыды. «Ол мени жашоумду, жогорини бир заманда окуна кыйнагындам деп билмейме. Европаны, битеу дуняны да чемпионатларына катышып, ол угъ-ай, анда алчылыны санына чыкъ-гъан, кесинг да аныгыша, жаш адамга улуу жетишимди. Мен спортну кыйыныгынын кеси жашоумда сынагъанам. Тамирлан, бу хорламлары бля чекенил квалмай, андан да бек сосеоркиме. Клубну таматасы Владимир Родинов манга терк-терк сөлөшүмюд, ол Тамирлан муратларына жетере итингенгин, иги ойынагъан, анга ышануулукту улуу болганын эни билмейди»,- дейди Азретин.

Тамирлан республикада баскетболга тийишпирине улуу э бурулмагына жарыйды. Ол жаны бля бир торло и бардырылмайды. «Хуенерли болган, баскетбол бля кюрөшере сийген жашла бар эсе, мен болушурга хазырма. Жаланда эринмей, жараула этеге, салган муратларына жетере итинге керекди ансы. Буга сагадан Нальчиктен жаш адамга Россияде улуу шахарда онгда жоктулда деп айтырга ахыра жарамайды, жаланда алчы болуурга, жашоугузну торлендирге кюркмазга керекси»,- дейди Тамирлан.

ТИКАЛАНЫ ФАТМА.

Футбол

«Спартак» өрге кетюрюлмеди

Россияни чемпионатыны 19-чу кезиунде «Спартак-Нальчик» бля «Рубин» тобешгендиле. Жарсыуга, бу оюн да нальчикчилеге хорлам келтирмегенди. Курбан Бердыевни командасы киевин «Динамо» бля матчан сора алыкта кезине келмегени да керюонду тура эди.

Россияни чемпионатыны 19-чу кезиунде «Спартак-Нальчик» бля «Рубин» тобешгендиле. Жарсыуга, бу оюн да нальчикчилеге хорлам келтирмегенди. Курбан Бердыевни командасы киевин «Динамо» бля матчан сора алыкта кезине келмегени да керюонду тура эди.

Касаев бля Владимир Дядюн окуна бир кесек тынчырак эдиле. Жарым сагат озганлай, оюнун торлендирине кезиу болганды. Лендро тоуну аткандан сора Алимур Касимов Роман Шаронов анга кылу бля тиге-

нин көргенди. Болсада бразиличаны тобун Сергей Рыжков кыйналмай туганды. Солуудан сора Бердыев майданга кюрюланууга Кислякны орунуна усталгыны кибюрк болган Олег Кузнецини ийгенди. Таймын ортасында Касаевни Лебедево алышындырганды, жангы толну да ол урганды. Казанчылыны биринчи кюркюулу чабууллары хорлам бля бошталганды.

Table with 5 columns: Команда, О, Х, ТБ, Кь, Оч. It lists the top 16 teams of the Russian Championship 2011.

КОНКУРС

«Чекленген онгладан — улуу амалгага дерид»

Аллай чакырыу бля бардырыла Россияни шахарларыны «Сабийлеге бир кибик тенг онганы шахар» деген конкурсуна аны кыйын болмада турганага болушукуну фонду, кыралны гиче эм орталгы шахарларыны Ассоциациясы бардырадыла.

тап онганы кыруану жоллары кергозтолгенди. Элбурс району «Билим беруу управленийсы» муниципалыны учуреденины специалисти Молгалаы Зарета айтанга кере, саулыкларыны чекленген амаллары болган сабийлеге билим берууну жангы колголерин синдиргенди омула ала жашаган ююрлеге болуру жаны бля «Прагматикти» направиленди, андан сора да, «2011-2015 жыллада инсансы келишил айнырына» инклюзив билим беруу жаны бля целевой район программа жарашдырылгандыла.

Белгиленген ишенин жашууда бардырууну чеклеринде «Саулуугуну чекленген онгларты болган сабийни айнытууну эни билим беруу траекториясыны кенгилгима, шолгыз дери билим берген учуреденины шендогонду» варианттын моделдеринин жарашдырууну семинар-практикуму, «Саулуугуну чекленген онгларты болган сабийле тутхан ююрлеге психология болуш-

дук», сабийлене чыгармачылык хуенерлерин айнытуу» деген темага «төгөрөк стол», ата-аналары «Биз эм бизни сабийлерибиз» деген жамаат конференциялары бардырылгандыла. «Атам, анам, мен — спорт ююрюбуз» деген спорт байрам, «Анамы кюню» деген эртенлик, ююр төрөлени «Ююр от жага» деген конкуру болганды, ойнауу жерин таты тизгиуу этиуу жаны бля суботник. «Отуруу атлам эт» деген ат бля ачык ошкилени кюню, жандауруулукну «Игилки эт» деген акциусы эм баша ишле бардырылгандыла.

Жол

Бир бирни багалайык, аайык

Жолга чыккан хар адам да, водителле да адепти, нызмлы тойло эсеме, жорукъланы алкызуу топурмай эсеме, адам аны азайыр деп айтырга кыйынды. Светофорда кыяс (онгал) торсюно чыккы жана, андан этереге керек болганын билебиз. Жоруно жорукъларыны 4.5 пунктуна тийишлиликде светофор болмаган орамдан эте туруп, артында саяк болууга керекди. Тийиш жерге жеткенди, токтап, этерекеге баша ышанал кыарап, автомашина кыаллай теркил бля келгенге эс буруп, ол жеткинчи кюркюууге этереге болуугуу топу торлендирген сора аны алай башларга керектин унутурга жарамайды. Ашык-бүзүк этип, ангынг басканын кюню кермей, жолда этюу жану адамга, водителле да кюркюуулду.

Алай адамга жолда жоруно жорукъланы магына бермегенденденди, аны сан этмегенденденди. Аны алайынгы билген водителле, жану адамга жолдан буюкмаз жорототиле, өксөгө этгенди, водителле кызулгана, ары-бери совете, эки жангына сорюне, мени жолдан эте туруп эркинчилерми билге кересе дегенча безиреп бардыла. Аны алайынгы водителле да хар заман адепти, нызмлы болпмайдыла, адамга жол кыюмайдыла. Ала у алай этере эркин тойлолду.

Административ право нызамга бузуклык этиюу кодексини 12.18-чи статьясына тийишлиликде уа жолда жоруно жорукъларына бузуклык этип, жану адамга да, водителлеге жол кыюмган водителлеге 800-ден 1000 сомга дери өлмөндө тазир тейлиди. Водителле, жану адамга, орамдан жолдан эте туруп, кесирин буюкмаз жорототиле, өксөгө этгенди, водителле кызулгана, ары-бери совете, эки жангына сорюне, мени жолдан эте туруп эркинчилерми билге кересе дегенча безиреп бардыла. Аны алайынгы водителле да хар заман адепти, нызмлы болпмайдыла, адамга жол кыюмайдыла. Ала у алай этере эркин тойлолду.

Көрмөч

Дуня ариулукка жолоучулук

Аллай ат бля Нальчикки кылура эм солпу паркында сабийле ишлене сурталдан көрмөч болду. Аны Кыабарты-Малксар Республиканы Уруну эм социаллы айнаыу министрствосу (министр Тюбөлваны Альберт) эмде парны директору Хочуланы Алий кырадыла. Кеси да 13-чу августа бардырылганды. Анда кыралны жанымдан эни болушук керекти ююрледе беген сабийле этген суртал кергозтолду. Ону кыруу бля мураты - шолкалда окугъан жашчыкъланы бля кызыкъланы факультарын ачыктуулду.

программа, викторинала болуудула, гилчле чам оюнлары бля кыуандырылдыла. Конкурса кытышкан сабийлене барысына да грамотада, татлы шарыкыла эмде эсде кыаллык сауыга берилдикле. Көрмөч башында айтылган кюн 13 сагаттан индире 16-га дери бардырылганды. Анга кытышурга сийген хар ким да керилге болууду.

КОРРУПЦИЯ

Атыгыз жашырындай кыаллыкды

Кыабарты-Малксар Республиканы Президентини Администрациясында «коррупцияга кыауа телефон ыз» суртуканы ичинде тохтаусу ишлейди. Оночуу кыулукчуладан эм властыны келечилеринден кыулукъларын кесирине фазига тошурору ючюн хайырланганла болгананарын биле эсеме, аны кибюр уруну, уголовный закондатылствотвога эм башха торлоу терс ишлени юслеринден билгенгизи бар эсе, бу тобюнде кергозтолген телефон номерлеге сөлөжөргө болушукту. Сизни бир жашырын айтер затыгыз бар эсе, кесигизни телефонугуруу билдирги коюугузу. КМР-ни Президентини Администрациясыны кыулукчулары, керек болса, сизни табаркыла. Бизге билдирген битеу шартланы парна нызамны саклачуу эм контроль этиючу органила Федераллыи законга тийишлиликде тынгылы тинтирдиле.

ТЕМИРЛАНЫ АНАТОЛИЙ.

УЧРЕДИТЕЛБЕ-КЫАБАРТЫ-МАЛКСАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛЯ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал. РЕДКОЛЛЕГИЯ: БЕИПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары), КЮАНЫКЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары).

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору иримейни - 42-63-01 Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОПЧЕРИ: Жамаатчуу бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73. Писмада эм рескандар бөлөм - 42-75-82, 42-68-72. Социаллыи политика бөлөм - 42-66-76, 47-27-59. Жангыкыла эм спорт бөлөм - 47-26-39, 42-66-71. Писмада эм рескандар бөлөм - 42-75-82, 42-94-94. Тылманча бөлөм - 47-31-28. Сурат ачуучула - 42-75-82, 42-66-76. Бухгалтерлери - 42-30-83. Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бля кыагыт жорготмейди. Кыауа жамаалгага ресензия этимизди эм ала артка кытыгырмайдыла. Газете басылмаган материалда айтылган оюмда редакцияны оюму бля келишимге кытыгырмайдыла. Ала айтылган хар зат ючюн, Россия Федерацияны Басманын комитети законду тийишлиликде материаланы авторлары келери жууапталды. Редакциянын телефон номери тизимден (машина бля жазылган 5-6 бет) кесип алмайды. Газет Басманы эм асылмаи информацияны эркинчилерге кыруууу жаны бля Кыабарты-Малксар регион инспектида 1994 жылда 14-чу июльда регистрация этилгенди. Регистрация номер - ИА-0066. Индекс - 51532.

Газетин басмага КМР-ни Жаш Тизмине эм жамаат биритудени ишлери жаны бля министрствосу компьютер служба эм хазыр этгенди. Газет «Тетраграм» ОО-ну тизмдеринде басылмады. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33. Газетин ишлери талкылуу ючюн КМР-ни почта сызымы федераллыи Управленийсы жууапталды. Телефонла: 42-06-51, 42-19-97. Газеттин возмашы кытуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер общество жууапталды. Телефон: 42-69-34.

Номерге раскрефике көре 19 сагатта кыоп салындады. 20.00 сагатта кыоп салындады. ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРЫНГАЛА: Теммоланы Мухамдэн - де журнуулы секретары орунбасары; Зезаланы Лидя (4-чу бет); Акушуланы Форуза (1-2-чи бет); Алийланы Белла (3-чу бет) - корректорла. Тиражи 3830 экз. Заказ №2075. 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33. Электронный почтасы: elbor_5@mail.ru.